

Motion till riksdagen 2025/26:3980

av Janine Alm Ericson m.fl. (MP)

med anledning av skr. 2025/26:152 Riksrevisionens rapport om Statens fastighetsverks fastighetsförvaltning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska utreda och återkomma med förslag till en reformerad beräkningsmodell för Statens fastighetsverks (SFV) avkastningskrav och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ta fram en ny, ändamålsenlig modell för hyressättning av kulturfastigheter och fastigheter med kulturell verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens uppdrag till SFV när det gäller fastighetsbeståndet ska omprövas så att kulturens och kulturarvets värden ges företräde, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Riksrevisionen har granskat Statens fastighetsförvaltning genom Statens fastighetsverk (SFV). De huvudsakliga slutsatserna av granskningen är att det trots en övergripande effektiv förvaltning finns brister i regeringens styrning. Riksrevisionen påpekar brister i beräkningsmodellen för SFV:s avkastningskrav, kring myndighetskapitalets användning, finansieringen av de s.k. bidragsfastigheterna samt anpassningen av fastighetsbeståndet avseende avyttringar och förvärv av fastigheter.

Regeringens svar på rapporten inbegriper inga konkreta åtgärder på någon av Riksrevisionens anmärkningar utöver sådant som redan vidtagits. Mot bakgrund av de identifierade bristerna bör regeringen återkomma med tydliga och verkningsfulla förslag. Det finns ett omedelbart behov av åtgärder för att minska riskerna såväl för kulturarvet som för verksamheter som är beroende av statliga kulturfastigheter.

När taket rasade in på Naturhistoriska riksmuseet blev bristerna i styrningen av kulturfastigheter tydliga. Den tidigare kostnadsbaserade hyresmodellen för de fem stora kulturinstitutionerna i Stockholm har avskaffats och ersatts av en intäktsjusterad marknadshyra. Det är ännu oklart vilka konsekvenser denna modell får för verksamheterna och om den är ändamålsenlig.

Miljöpartiet har tidigare förespråkat en modell där kostnader för hyra och underhåll i sin helhet bärs av fastighetsägaren, med ett tydligt uppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler. En sådan ordning skulle klargöra ansvarsfördelningen mellan fastighetsförvaltning och kulturverksamhet, både i budgetprocessen och i myndighetsstyrningen.

Oavsett modell kvarstår faktum: kostnaderna måste bäras. Regeringen har ännu inte aviserat någon nivåhöjning av anslagen till berörda myndigheter, trots tydliga indikationer på underfinansiering. För att möjliggöra långsiktig planering bör regeringen återkomma med en plan för finansiering av hyrorna för de fem stora kulturinstitutionerna i Stockholm samt till berörda världskulturmuseer.

Hyressättningen bör även ses över för andra kulturfastigheter och fastigheter med kulturell verksamhet. Syftet bör vara att skapa en mer ändamålsenlig och transparent modell som säkerställer kulturens och kulturarvets långsiktiga förutsättningar.

Riksrevisionen pekar också på att SFV:s myndighetskapital är omfattande. Samtidigt planeras kraftiga hyreshöjningar, såsom den föreslagna höjningen om 57 procent för Etnografiska museet i Stockholm. Detta riskerar att leda till nedläggningar, däribland av Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet. Regeringen bör därför skyndsamt presentera en finansiell lösning som säkerställer att dessa verksamheter kan fortsätta.

Vidare bör avkastningsmodellen reformeras så att SFV inte ges incitament att höja hyrorna samtidigt som myndighetens kapital växer genom anslag. Nuvarande ordning innebär i praktiken en överföring av resurser från kulturverksamhet till fastighetsförvaltning, vilket är orimligt.

Slutligen riktar Riksrevisionen kritik mot regeringens styrning av fastighetsbeståndets omfattning. Någon tydlig strategi för kompletterande förvärv har inte presenterats, samtidigt som den s.k. avyttringslistan med kulturfastigheter har mött omfattande kritik. Regeringens uppdrag till SFV bör därför revideras så att bevarandet av kulturens och kulturarvets värden ges större tyngd.

Janine Alm Ericson (MP)

Mats Berglund (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Malte Tängmark Roos (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Nils Seye Larsen (MP)